

5 lat Wojskowego Centrum Geograficznego

MAPA NA BACZ

Imprezy organizowane przez armię mają swoją specyfikę związaną z wojskowym ceremoniałem. Od cywilnych odróżnia je także organizacja dopięta na ostatni guzik. Podobnie było 18 listopada podczas uroczystości w Wojskowym Centrum Konferencyjnym w Warszawie.

JERZY PRZYWARA

Na powitanie zastępcy szefa Sztabu Generalnego WP admirała floty Tomasza Mathei sygnalista odegrał sygnał „baczność”, a po wnieśieniu sztandaru WP i wystawieniu warty honorowej – hasło Wojska Polskiego. Od tego mocnego akcentu rozpoczęła się uroczystość z okazji 5-lecia istnienia Wojskowego Centrum Geograficznego, na którą przybyło prawie 200 osób.

W tym roku mija 90 lat od chwili utworzenia służby topograficznej w Wojsku Polskim. Jej korzenie sięgają Wydziału Geograficznego (VIII) Sztabu Generalnego WP i Sekcji Geograficznej Departamentu Technicznego Ministerstwa Spraw Wojskowych odpowiadających za zabezpieczenie geograficzne polskiej armii tuż po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku. Na bazie tych jednostek 8 stycznia 1919 roku powołano do życia Instytut Wojskowo-Geograficzny, który bazował na kadrze wojskowych kartografów będących wcześniej na służbie w armiach: austriackiej, rosyjskiej lub pruskiej. Przyjmuje się, że pierwszym szefem instytutu był płk Adam Hełm-Pirgo, kierujący Biurem Kartograficznym we Lwowie, kolejnym został płk Henryk Zemanek, oficer armii austro-węgierskiej.

Po reorganizacji w 1921 roku zmieniono nazwę jednostki na Wojskowy Instytut Geograficzny. Instytut zajmował się m.in. pomiarami triangulacyjnymi i astronomiczno-geodezyjnymi, był też jedyną instytucją w kraju, która opracowywała mapy topograficzne. Do wojskowych kartografów należało prowadzenie pomiarów, a także druk i zaopatrzenie składnic wojskowych w mapy. W 1935 roku WIG

Płk Janusz Rozwałka, szef WCG

przeniósł się do nowo wybudowanego budynku (wg projektu architekta Antoniego Dygata) w Alejach Jerozolimskich, który do dzisiaj jest siedzibą służby topograficznej. Wybuch II wojny światowej w dużym stopniu zniweczył prace wojskowych kartografów, a instytut przestał istnieć.

Tuż po zakończeniu II wojny światowej, bo już 7 czerwca 1945 r., Naczelne Dowództwo WP w specjalnym rozkazie reaktywowało instytut. Pierwszym powojennym dowódcą został ppłk Teodor Naumienko (przed wojną pracujący właśnie w WIG). Instytut istniał do 31 maja 1949 r., kiedy to nakazano jego rozformowanie. Bezpośrednią przyczyną tego kroku były czystki polityczne dokonane przez stalinowską ekipę kierującą wtedy polską armią. W miejsce WIG utworzono m.in. Oddział Topograficzny Sztabu Generalnego i Zakłady Kartograficzne. Dwa lata później, 15 listopada

1951 r., powołano do życia Samodzielny Oddział Fotogrametryczny (stąd data rocznicowej uroczystości). Grupa fotogrametrów wojskowych liczyła wtedy 26 osób i dysponowała dwiema kamerami: Wild RC-5 i Fairchild, przejętymi od LOT-u. Głównymi zadaniami SOF były: aktualizacja map na bazie zdjęć lotniczych, budowa archiwum zdjęć, wdrażanie nowych technologii (autografy, komputer Odra 1003). Oddział istniał do 1988 roku, kiedy to został przekształcony w Wojskowy Ośrodek Geodezji i Teledetekcji. Równocześnie w nowej jednostce znalazło się Wojskowe Obserwatorium Astronomiczno-Grawimetryczne założone w Komorowie w 1969 roku. Zajmowało się ono pomiarami grawimetrycznymi i magnetycznymi, obserwacjami sztucznych satelitów, prowadzeniem szkoleń itp. W 1999 roku w wyniku kolejnych zmian w strukturach armii w Generalnym Zarządzie Rozpoznania – P2 utworzono Zarząd Geografii Wojskowej.

Następna reorganizacja nastąpiła w 2004 roku, kiedy to na bazie Wojskowego Ośrodka Geodezji i Teledetekcji oraz – działającego od 1974 roku – Oddziału Zabezpieczenia Topograficznego (odpowiedzialnego m.in. za zaopatrzenie sił zbrojnych w mapy) sformowano Wojskowe Centrum Geograficzne. Rozkazy Sztabu Generalnego o utworzeniu jednostki wydano w 2002 i 2004 roku. 15 sierpnia 2004 r. pierwszym jej dowódcą został płk Piotr Kaczmarek. Do podstawowych zadań Centrum należy: utrzymywanie i udostępnianie danych wojskowego zasobu geograficznego, wytwarzanie i pozyskiwanie produktów i wydawnictw geograficznych, a także aktualizacja i udostępnianie zasobu. WCG podlega Zarządowi Analiz Wywia-

NOŚĆ

5-LECIE WCG

Na uroczystości rocznicowe do sali Wojskowego Centrum Konferencyjnego przybyli m.in.: zastępca szefa Sztabu Generalnego WP admirał floty Tomasz Mathea, szef ZAWiR gen. dyw. Anatol Wojtan, dowódca garnizonu Warszawa gen. bryg. Kazimierz Gilarski, główny geodeta kraju Jolanta Orlińska, dowódcy i pracownicy WCG i jednostek zabezpieczenia geograficznego, przedstawiciele MON, nauki i biznesu, duchowieństwo. Medale resortowe i pamiątkowe odznaki WCG wręczono osobom zasłużonym dla wojskowej geodezji i kartografii. Wśród 27 udekorowanych znaleźli się m.in. Jolanta Orlińska i płk Szczepan Majewski (dyr. Departamentu Spraw Obronnych oraz Ochrony Informacji Niejawnych w GUGiK), którzy otrzymali Odznaki Pamiątkowe Wojskowego Centrum Geograficznego.

Złoty Medal „za Zasługi dla Obroności Kraju” otrzymali:

- Barbara Gościński,
- Tadeusz Kopryaniuk,
- Jerzy Marciniak.

Złoty Medal „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny” otrzymali:

- Ryszard Bożek,
- Jerzy Pawlikowski,
- Małgorzata Pietrkiewicz,
- Maria Rozbicka,
- Joanna Sosnowska,
- Krzysztof Szablewski.

dowczych i Rozpoznawczych – P2 Sztabu Generalnego WP.

Warto przypomnieć, że od 2000 roku służba geograficzna działa właśnie w pionie rozpoznania wojskowego, a z chwilą likwidacji Zarządu Geografii Wojskowej (2007 r.) za całość spraw odpowiada Zarząd Analiz Wywiadowczych i Rozpoznawczych.

W okolicznościowym wystąpieniu szef WCG płk Janusz Rozwałka przytoczył zdanie wypowiedziane przez marszałka Józefa Piłsudskiego, że mapa jest daleko skuteczniejszą bronią w ręku oficera niż jego pałasz lub rewolwer. Rola, jaką dzisiaj

odgrywa Wojskowe Centrum Geograficzne, zdaje się potwierdzać słuszność tego poglądu. Środki i technologia dostępne współczesnej armii są nieporównywalne z tym, czym dysponowali poprzednicy. Wojskowe służby wykonują mapy analogowe (lądowe i lotnicze), mapy wektorowe (poziom: 1, 2, 3), mapy rastrowe, numeryczny model terenu, mapy specjalne, prowadzą tematyczne bazy danych, dostarczają analizy zagrożeń itp.

Cyfrowe geodane zasilają ponad pięćset systemów dowodzenia w siłach NATO, co wynika z obowiązującego trendu do budowania tzw. rozpoznania geoprzestrzennego (Geospatial Intelligence – GEOINT). Przynależność do struktur

Odznakę Pamiątkową WCG odbiera Jolanta Orlińska, główny geodeta kraju

NATO zaowocowała jednak nie tylko zmianą technologii, standardów i procedur, ale też obszaru działań. Wśród zadań ZAWiR jest m.in. zabezpieczenie geograficzne polskich jednostek walczących lub stacjonujących poza granicami kraju. Do tego już się przyzwyczailiśmy, podobnie jak do nazw Afganistan czy Czad, które padły podczas uroczystości.

Dla porządku rzeczy warto jeszcze dodać, że dla niektórych gości, bardziej obeznanych z historią niż polityką, niezrozumiałe było doszukiwanie się korzeni Wojskowego Centrum Geograficznego w utworzonym w okresie stalinowskich czystek Samodzielnym Oddziale Fotogrametrycznym, a nie w Wojskowym Instytucie Geograficznym (decyzja nr 111 ministra obrony narodowej o ustanowieniu dnia 15 listopada świętem WCG). Poprawność historyczna wydaje się w tym wypadku nie mniej ważna od politycznej. ■

FOT. JERZY PRZYWARA